

PLANURI ALTERNATIVE PRIVIND EVALUAREA ȘI MONITORIZAREA RISCULUI DE CREDIT PENTRU SITUAȚII NEPREVĂZUTE

Lidia BEJENARU, Natalia ȘTEFÎRȚĂ

Universitatea Tehnică a Moldovei

Abstract: *Între plasamentele instituțiilor de credit, pe primul loc se află creditele. Modul în care banca alocă fondurile pe care le gestionează poate influența în mod hotărâtor dezvoltarea economică atât la nivel local, cât și național. Pe de altă parte, orice instituție de credit își asumă, într-o oarecare măsură, riscuri atunci când acordă credite și, în mod cert, toate băncile înregistrează în mod curent pierderi la portofoliul de credite, atunci când unii debitori nu își onorează obligațiile. Oricare ar fi însă nivelul riscurilor asumate, pierderile la portofoliul de credite pot fi minimizează dacă operațiile de creditare sunt organizate și gestionate cu profesionalism.*

Cuvinte cheie: *credit bancar, risc de creditare, politică bancară de creditare, situații neprevăzute.*

1. Introducere

În desfășurarea procesului de creditare, văzut ca o parte de o importanță deosebită în procesul normal de desfășurare a activității curente a instituțiilor de credit, pot să intervină sincope cu implicații majore asupra viabilității unităților.

În procesul de acordare a creditelor, o deosebită atenție trebuie acordată gestiunii riscului de credite, care trebuie orientat spre minimizarea acestuia. În acest sens, este necesar a lua în considerare atât riscul agregat (al întregului portofoliu de credite), cât și riscul individual (pe fiecare tip de credit din portofoliu), astfel, încât aceste riscuri să fie corelate, ceea ce ar permite administrarea corectă a portofoliului de credite.

Este important faptul ca riscul individual de creditare să fie evaluat în momentul acordării creditului, deoarece cu cât mai adecvat va fi evaluat riscul, cu atât mai puțin probabilă va fi realizarea lui. În această privință, este necesară evaluarea corectă a credibilității clienților bancari atât din punct de vedere al raportării financiare, cât și din punct de vedere al posibilității de acoperire a valorii creditului prin garanții. Aici, este cazul să aplicăm cele mai eficiente și mai performante metode de diagnosticare a clienților bancari, de evaluare a riscului de faliment și a riscului de creditare, de estimare a valorii garanțiilor.

În ceea ce privește riscul de credit, acesta trebuie evaluat prin comparație cu beneficiile pe care banca se așteaptă să le obțină din acordarea creditelor, cea mai importantă funcție a managementului bancar fiind cea de control și analiză a calității portofoliului de credite, întrucât slaba calitate a creditelor constituie una din principalele cauze ale falimentului bancar.

Banca trebuie să dispună de sisteme eficiente de revizuire și raportare care să informeze conducerea superioară a băncilor despre modul în care sunt implementate politicile de creditare, calitatea și caracteristicile portofoliului de credite ale băncii, reflectând poziția de piață și cererea pentru o bancă, strategia sa de afaceri și de risc și capacitatea sa de a acorda credite.

Mărimea riscului de credit reprezintă suma care poate fi pierdută în cazul nerambursării sau restanțierii creditului. Pierderea maximală posibilă se limitează doar la volumul creditului nerambursat. Restanțierile nu aduc pierderi directe, însă indirecte, determinate de cheltuielile la dobânzi plătite creditorilor băncii (deponenții) sau de pierderea dobânzilor (avantajul alternativ) de la plasarea repetată în activitatea băncii a sumelor rambursate în termen. Expunerea la riscuri este valabilă pe toată perioada creditării. Riscul apare de la momentul eliberării creditului și este prezent până la rambursarea finală a acestuia. [1, pag. 18-20]

2. Cadrul teoretic

Situațiile neprevăzute pot să apară din următoarele motive:

- incapacitatea contrapanidelor de a-și onora obligațiile contractuale din motive obiective sau subiective;
- înregistrarea unui nivel de expuneri față de o contrapartidă care poate fi încadrată în categoria expunerilor mari, peste nivelul acceptat de normele și reglementările în vigoare;
- înregistrarea unui volum însemnat de expuneri față de persoanele aflate în relații speciale;
- concentrarea excesivă a expunerilor față de un număr mic de persoane;
- creșterea nejustificată a procentelor dobânzilor active practicate pentru creditele în sold sau cele noi în scopul creșterii veniturilor;
- derularea unor activități de creditare în proporție mare raportat la volumul și calitatea resurselor atrase;

- imposibilitatea derulării normale a activității de creditare datorită lipsei lichidităților necesare;
- nerespectarea normelor și reglementărilor în vigoare în procesul de acordare, urmărire și rambursare a creditelor acordate;
- existența unor dezechilibre grave între scadențele activelor și pasivelor.

Serviciul de administrare a riscurilor urmărește situațiile neprevăzute în cadrul procesului normal de identificare, urmărire și gestionare a riscului de credit. Dacă se constată cel puțin una din situațiile neprevăzute prezentate mai sus, aspectul în cauză este adus la cunoștința Comitetului de administrare a riscurilor, în formă scrisă. [2, pag. 89]

Măsuri acoperitoare

Pentru acoperirea riscului de creditare pentru situațiile de neconformitate se pot întreprinde două mari categorii de măsuri, și anume:

a) Constituirea de provizioane specifice de risc suplimentare.

În vederea atenuării unor șocuri care pot fi provocate de scoaterea în afara bilanțului a creditelor neperformante, instituțiile de credit pot să hotărască sau pot fi obligate de Consiliul de administrație al Băncii Centrale, la propunerea Comitetului de administrare a riscurilor, să constituie provizioane specifice de risc **peste nivelul și limitele stabilite** de reglementările Băncii Naționale a Moldovei. Nivelul provizioanelor specifice de risc de credit suplimentare poate fi de maxim 100% din nivelul creditului analizat (credit + dobândă).

La stabilirea procentului de 100% se are în vedere și soldul provizioanelor specifice de risc constituite anterior.

b) Inițierea de măsuri pentru a se asigura rezolvarea situațiilor neprevăzute.

Comitetul de administrare a riscurilor constituit la nivelul Băncii Centrale poate propune, în baza analizelor efectuate, Consiliului de administrație, luarea următoarelor măsuri în situația în care una sau mai multe instituții de credit se regăsesc în cel puțin una din situațiile neprevăzute de mai sus:

- limitarea operațiunilor de creditare în situația în care se manifestă dezechilibre majore între sursele atrase și plasamentele efectuate;
- interzicerea acordării unor drepturi salariale suplimentare în scopul refacerii necesarului de lichidități;
- interzicerea acordării de credite în situația în care se constată o expunere mare nejustificată față de un grup mic de clienți;
- obligarea unităților de a lua de urgență măsuri în scopul diminuării expunerilor mari peste limitele prevăzute de reglementări;
- obligarea unităților de a proceda la reducerea ecartului dintre dobânzile active și pasive;
- interzicerea acordării de facilități titularilor de credite, în special, rescadențări, reeșalonări sau refinanțări;
- efectuarea de inspecții la fața locului de către organele de control ale centralei în scopul verificării operațiunilor de creditare efectuate;
- deplasarea la fața locului a unei echipe formate din executorii proprii pentru intensificarea operațiunilor de recuperare a creanțelor restante;
- luarea oricăror alte măsuri considerate necesare în scopul intrării în normalitate a desfășurării activității de creditare.

Astfel, pornind de la acest punct de vedere, cea mai importantă funcție a conducerii băncii este de a **controla calitatea portofoliului de credite.**

Cauze:

Slaba calitate a creditelor este principala cauză a falimentelor bancare, delimitând următoarele posibile aspecte:

- neatenția în formularea normelor de creditare;
- existența unor condiții de creditare prea generoase, cuplate cu lipsa unor normative clare;
- nerespectarea normelor interne de creditare de către personalul băncii;
- concentrarea riscantă a creditelor pe anumite piese/produse bancare;
- slabul control exercitat asupra personalului (inspectorilor);
- creșterea excesivă a valorii portofoliului de credite, peste posibilitățile rezonabile ale băncii de a acoperi riscurile;
- sisteme defectuoase sau inexistente de detectare a creditelor cu probleme;
- necunoașterea fluxurilor de trezorerie a clienților;
- creditarea preferențială (sub condițiile de piață).

Pentru a depăși deficiențele sistemice și procedurale de acest gen, care duc la creșterea pierderilor la portofoliul de credit, băncile trebuie să conceapă și să implementeze **politici de creditare performante** și să

angajeze/ pregătească un personal de un profesionalism ireproșabil, care să înțeleagă și să respecte disciplina acestor norme. Pentru aceasta este necesar să existe un feed-back permanent prin care conducerea băncii să fie informată despre eficacitatea procesului de control al calității creditelor, astfel încât cele cu probleme să fie detectate și corectate din timp. [3, pag. 47]

Pentru ca o **politică bancară de creditare** să se dovedească și utilă, nu doar un exercițiu academic, ea trebuie să îndeplinească condiții de formulare corectă și conținut complet. Se poate aprecia ca fiind corectă acea politică de creditare care a acordat prioritate atingerii următoarelor obiective:

- selecția unor credite sigure și cu o probabilitate maximă de rambursare;
- selecția unor plasamente fructuoase pentru fondurile de care dispune banca;
- încurajarea extinderii creditelor ce corespund nevoilor piețelor pe care operează banca.

Elementele determinante ale gestiunii riscului individual de creditare sunt: capacitatea de plată, capitalul – averea debitorului, garanțiile, condițiile de mediu. Dintre acești factori, primul este cel mai important.

Întrucât acordarea de credite reprezintă o activitate complexă, care nu poate fi desprinsă de contextul economic și juridic în care instituția de credit este amplasată, se impune abordarea riscurilor specifice care pot condiționa aceste operațiuni. [4, pag. 113]

3. Concluzii

Riscul este un factor fundamental al afacerilor, deoarece dintr-o activitate nu se poate obține profit fără risc. Prin urmare, orice entitate încearcă să-și maximizeze profitul prin gestionarea riscului specific domeniului său de activitate și prin evitarea sau transferarea riscului pe care aceasta nu dorește să-l preia.

Este evident că o strategie bancară performantă trebuie să cuprindă atât programe, cât și proceduri de gestionare a riscurilor bancare care vizează, de fapt, minimizarea probabilității producerii acestor riscuri și a expunerii potențiale a băncii. Acest lucru rezultă din obiectivul principal al acestor politici, anume acela de minimizare a pierderilor sau cheltuielilor suplimentare suportate de bancă, după cum obiectivul central al activității bancare îl constituie obținerea unui profit cât mai mare pentru acționari.

Bibliografie

1. Manea, Postolache. *Creditul bancar*. C.H. Beck, București, 2009.
2. Dedu, V. *Gestiune Bancară*. Editura Didactică și Pedagogică, București, 1999, pag. 89.
3. Roxin, L. *Gestiunea Riscurilor Bancare*. Editura Didactică și Pedagogică, București, 1997, pag. 47.
4. Coman, F. *Control și audit bancar*. Editura Lumina Lex, București, 2000, pag. 113.